

B&B
VIŠJA STROKOVNA ŠOLA

Diplomsko delo višješolskega strokovnega študija
Program: Logistično inženirstvo
Modul: Poslovna logistika

Primerjava postopka preselitve med Slovenijo in Avstrijo

Mentorica: mag. Maja Zalokar
Lektorica: Nives Križnar, prof. slov.

Kandidatka: Nataša Kekić

Beljak, 31.julij 2020

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici mag. Maji Zalokar za njeno pomoč in napotke, ki so mi olajšali pisanje diplomske naloge.

Zahvaljujem se tudi lektorici prof. slo. Nives Križnar, ki je diplomsko delo jezikovno in slovnično prgledala.

IZJAVA

Študentka Nataša Kekić izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisal/a pod mentorstvom mag. Maje Zalokar.

Skladno s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah dovoljujem objavo tega diplomskega dela na spletni strani šole.

Dne _____

Podpis: _____

Povzetek

V diplomski nalogi smo obravnavali postopek primerjave preselitve med Avstrijo in Slovenijo. Ugotovimo, da sta si postopka v marsičem podobna.

Diplomska naloga je sestavljena iz teoretičnega in raziskovalnega dela. V teoretičnem delu smo opisali in zajeli najpomembnejše korake, ki jih moramo urediti ob preselitvi v drugo državo. To zajema urejanje spremembe stalnega prebivališča, zdravstvenega zavarovanja, davčnega rezidenstva in menjavo dokumentov. Ko to uredimo, smo poskrbeli za najnujnejše. V raziskovalnem delu smo s pomočjo intervjuja želili izvedeti, kako so priseljenci pridobivali informacije, ki so povezane s selitvijo.

Problem vidimo predvsem v tem, da neznanje jezika priseljencem onemogoča, da si s pomočjo spletnih strani sami pridobijo potreben informacije in si uredijo upravne zadeve. Posledično se zanašajo in pridobivajo informacije od oseb, ki so ta korak že storile. Z diplomsko nalogo želimo z vsemi zbranimi informacijami ponuditi jasna navodila, iz katerih bo razvidno in sledljivo pojasnjeno, kako in kje urediti upravne zadeve.

Ključne besede:

- selitev
- Slovenija
- Avstrija
- stalno prebivališče

Abstract

The thesis deals with the procedure of comparing relocation to Austria and Slovenia. We find out that the procedures are similar in many ways.

The thesis consists of theoretical and research work. In the theoretical part we described and covered the most important steps that need to be arranged when moving to another country. This includes changing permanent residence, health insurance, tax residency and identity documents. Once we have sorted this out, we have taken care of the essentials. In the research part of the thesis, we wanted to find out how immigrants obtained information related to migration with the help of an interview.

We see the problem mainly in the fact that the lack of language proficiency prevents immigrants from obtaining the necessary information and arranging administrative matters on their own with the help of websites. As a result, they rely on and obtain information from people who have already taken this step. With the thesis we wanted to offer clear instructions with all the collected information, where it will be clear and traceable how and where to arrange administrative matters.

Key words:

- migration
- Slovenia
- Austria
- primary residence

KAZALO

1	UVOD	7
1.1	Opredelitev obravnavanega problema in teoretična izhodišča	7
1.2	Namen in cilji diplomske naloge	7
1.3	Predvidene metode za doseganje ciljev diplomske naloge	7
1.4	Predvidene predpostavke in omejitve pri obravnavanju problema	7
2	SELITEV	8
2.1	Kako in kje prijaviti stalno prebivališče	8
2.2	Kako prijaviti stalno prebivališče otroku	9
2.3	Kaj moramo predložiti ob prijavi stalnega prebivališča	10
2.4	Sankcije, če ne prijavimo stalnega naslova v tujini	12
3	MENJAVA OSEBNIH DOKUMENTOV OB SPREMEMBI STALNEGA PREBIVALIŠČA	13
3.1	Potni list	13
3.2	Osebna izkaznica	13
3.3	Vozniško dovoljenje	13
3.4	Uvoz avtomobila	14
4	ODJAVA DAVČNEGA REZIDENSTVA	15
5	ODJAVA ZDRAVSTVENEGA ZAVAROVANJA	16
6	VRTEC	17
7	OTROŠKI DODATEK	19
7.1	Upravičenci	19
7.2	Komu otroški dodatek ne pripada?	19
7.3	Rok za uveljavitev pravice in trajanje	19
7.4	Višina otroškega dodatka v Sloveniji	20
7.5	Višina otroškega dodatka v Avstriji	21
8	Porodniški dopust	22
9	SOCIALNA POMOČ	23
10	TUJCI	26
10.1	Tujci v Sloveniji	26
10.2	Integracija tujcev	27
10.3	Tujci v Avstriji	28
11	DRŽAVLJANSTVO	28
11.1	<i>Pridobivanje državljanstva v Sloveniji</i>	28
11.2	Kako pridobiti državljanstvo v Avstriji	31
12	INTERVJU O IZKUŠNJAH SELITVE V AVSTRIJO	32
13	LITERATURA IN VIRI	41

1 UVOD

1.1 Opredelitev obravnavanega problema in teoretična izhodišča

Selitev v tujino je v zadnjih letih v našem okrožju precej razširjena tema. Razlogi so različni, nekatere pot v tujino vodi, da bi videli in spoznali druge kulture ter si nabrali novih izkušenj, ki jih sprememba okolja prinese vsakemu posamezniku. Spet drugi, predvsem mladi, se za tujino odločajo zaradi kariernih priložnosti in boljših življenjskih pogojev. Nemalokrat se na žalost za tujino odločijo tudi starejši zaradi prenizkih dohodkov ali izgube službe. Gospodarsko stabilna Avstrija je s svojo nizko stopnjo brezposelnosti, ki znaša 4,8 %, z visoko socialno varnostjo in enim izmed najboljših zdravstvenih sistemov na svetu pogosta izbira Slovencev. Državljeni Slovenije ne potrebujejo delovnega dovoljenja za delo, kar postopek selitve zelo olajša. Ne smemo pa pozabiti na tuji jezik, ki je ključen za iskanje zaposlitve, urejanje papirologije in ne nazadnje tudi za asimilacijo. To je le eden izmed izzivov, ki čaka vsakega bodočega priseljenca. Kot največji problem bi izpostavila neinformiranost, ki lahko vodi v napačne odločitve in v manj prijetne situacije.

V času nastajanja diplomske naloge se je procent brezposelnosti povečal na 12 %, kar je posledica pandemije Covida-19.

1.2 Namen in cilji diplomske naloge

Namen in cilj diplomske naloge je ponuditi na enem mestu čim več informacij vsem bodočim priseljencem, ki so potrebne, da preselitev poteka manj stresno in čim bolj enostavno. Odjava prebivališča, prijava prebivališča, odjava in menjava dokumentov ter iskanje zaposlitve so najbolj pomembni koraki, ki jih je potrebno opisati, da bi vsak, ki ga selitev v tujino zanima, lahko dobil konkretne in uporabne informacije o postopkih v Sloveniji in Avstriji.

1.3 Predvidene metode za doseganje ciljev diplomske naloge

Uporabili bomo metodo deskripcije za opredelitev osnovnih pojmov in opisno metodo za opis postopkov, ki so predpisani z zakonodajo in bodo izhodišče za primerjavo med Avstrijo in Slovenijo. S tem bomo uporabili tudi primerjalno metodo. Z metodo intervjuja bomo ugotovili, kakšne so izkušnje in mnenja drugih priseljencev.

1.4 Predvidene predpostavke in omejitve pri obravnavanju problema

Predpostavke o selitvi v tujino glede na lastne izkušnje so sledeče: boljši zaslužek, novi prijatelji, nove izkušnje in nova doživetja, ki ti prinesejo nov pogled na svet. Vse

to je res. Ne smemo pa pozabiti, da se mora človek v vse to podati z realnim pogledom in da mora vzeti v zakup tudi manj lepe stvari, na primer birokracijo. Zavedati se je treba, da urejanje določenih stvari, ki so nujne za začetek, zahteva veliko truda in potrpljenja. Zato menimo, da je večja informiranost ključnega pomena.

Primerjali bomo le dve državi Evropske unije, Slovenijo in Avstrijo, kar predstavlja določeno omejitev.

2 SELITEV

Migracije (selitve, preseljevanje), demografski proces, ki odseva gospodarske, politične, narodne verske in kulturne razmere tako na območjih odseljevanja kot priseljevanja. Zaradi množice dejavnikov, ki vplivajo nanj in ga spodbujajo, so smeri in obseg selitvenih gibanj veliko manj predvidljivi in stalni kot naraščanje gibanja prebivalstva. V zvezi z migracijami govorimo o prostorski mobilnosti prebivalstva. Preselitev je sicer odločitev in dejanje posameznika, vendar se z množičnimi selitvami v določenih smereh oblikujejo bolj ali manj izraziti migracijski (selitveni) tokovi. Njihove različne členitve navajajo npr. priseljevanje in odseljevanje ter notranje (znotraj držav), zunanje (meddržavne), bližnje, daljne (čezmorske), dnevne (vsakodnevni prevozi med kraji bivanja in zaposlitve, šolanja) in sezonske migracije. Sprva so migracije pomenile le zapuščanje domačega kraja, ki je bilo lahko sezonsko ali dokončno. Najbolj izrazita migracijska dogajanja so bila preseljevanje ljudstev, v novem veku pa je najizrazitejše posledice zapustilo odseljevanje iz agrarno prenaseljenih evropskih dežel v Novi svet, kar je omogočilo njegovo novodobno kolonizacijo, industrializacijo, urbanizacijo in deagrarizacijo. Vse to so povzročile tudi množične selitve znotraj posameznih dežel, ki jih lahko označimo kot povečan beg iz dežele, beg z gora in posledično zgoščevanje prebivalstva v mestih, zlasti v večjih industrijskih središčih. Velike spremembe je povzročilo tudi prisilno preseljevanje med 2. svetovno vojno in po njej. V najnovejšem času je za razvite dežele značilna selitev prebivalstva iz mestnih središč na mestna obrobja in na bližnje podeželje, za dežele s pomanjkanjem delovne sile pa tudi priseljevanje tuje delovne sile, ki opravlja dela, za katere med domačim prebivalstvom ni zanimanja. (Kladnik, 2001)

2.1 Kako in kje prijaviti stalno prebivališče

Stalno prebivališče je naslov, na katerem posameznik stalno prebiva, in je ta naslov središče njegovih življenjskih interesov, kar se presoja na podlagi njegovih družinskih, partnerskih, delovnih, ekonomskih, socialnih in drugih vezi, ki kažejo, da med posameznikom in naslovom, kjer živi, obstajajo tesne in trajne povezave.

Stalni naslov v tujini je naslov, ki ga posameznik navede, ko se stalno naseli v tujini ali spremeni naslov v tujini. Naslov v tujini sestavljajo ime in koda države, ime ožjega območja, če v državi obstaja, kraj, ulica in hišna številka ter dodatek k hišni številki in številka stanovanja, če obstajata, poštna številka in ime pošte oziroma drugi podatki, ki se v tujini štejejo kot sestavni del naslova. Posameznik ima lahko eno stalno prebivališče v Republiki Sloveniji ali v Avstriji.

Stalni naslov v tujini mora prijaviti posameznik (državljan ali tujec z dovoljenjem za stalno prebivanje) s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji, ki se stalno odseli v tujino. Stalni naslov v tujini lahko prijavimo tudi pred naselitvijo v tujino, če ob prijavi navedemo datum naselitve. Za prijavo in spremembo stalnega naslova v tujini je pristojna katera koli upravna enota, hkrati pa imajo to pristojnost tudi vsa diplomatska predstavništva ali konzulati Republike Slovenije oziroma konzulat Avstrije. To lahko storimo tudi prek enotnega državnega portala Republike Slovenije e-uprava s kvalificiranim digitalnim potrdilom, medtem ko v Avstriji elektronska prijava ni mogoča. V Avstriji lahko izpolnjen obrazec pošljemo po pošti z upoštevanjem tveganja poštne storitve, da se dokumenti izgubijo oziroma založijo. Z našim pisnim pooblastilom lahko prijavo stalnega naslova tako v Republiki Sloveniji kot v Avstriji opravi tudi tretja oseba.

V Sloveniji moramo stalno prebivališče prijaviti v osmih dneh od naselitve oziroma od vročitve dovoljenja za stalno prebivanje tujca na upravni enoti ali v krajevnem uradu. V Avstriji moramo to storiti v roku treh delovnih dni. (Republika Slovenija GOV.si, 2019) (oesterreich.gv.at, 2019)

2.2 Kako prijaviti stalno prebivališče otroku

Posamezniku, ki ni poslovno sposoben, prijavita stalno prebivališče starša ali eden od staršev s soglasjem drugega oziroma drug zakonit zastopnik na naslov, kjer posameznik stalno prebiva. Soglasje drugega od staršev pri prijavi stalnega prebivališča otroku ni potrebno, če:

- *otroka prijavljamo na naslov v tujini, ki je enak naslovu obeh staršev;*
- *otroku prijavlja stalno prebivališče tisti od staršev, kateremu je zaupan v varstvo in vzgojo;*
- *je otrokovo stalno prebivališče določeno s sporazumom o varstvu, vzgoji in preživljanju skupnih otrok ali z odločbo pristojnega sodišča;*
- *njegovo prebivališče ni znano;*
- *mu je odvzeta poslovna sposobnost ali roditeljska pravica;*
- *je zadržan izvrševati roditeljsko pravico.*

Pri tem pa velja izjema pri posameznikih, ki so mlajši od 18 let, vendar starejši od 15 let, in ki so po drugih predpisih pridobili popolno poslovno sposobnost. Za te posameznike namreč velja, da morajo sami prijaviti stalno prebivališče.

Prijava stalnega prebivališča otroku je enaka tako v Republiki Sloveniji kot v Avstriji. (Republika Slovenija e-uprava, 2019) (oesterreich.gv.at, 2019)

2.3 Kaj moramo predložiti ob prijavi stalnega prebivališča

Če prijavljamo stalno prebivališče osebno na upravni enoti ali v krajevnem uradu, moramo priložiti veljaven osebni dokument, opremljen s fotografijo, in dokazilo, da imamo pravico do prebivanja na naslovu, ki ga prijavljamo. Kot dokazilo, da imamo pravico do prebivanja na naslovu, zadostuje izjava o našem lastništvu oziroma solastništvu, najemna ali podnajemna pogodba, soglasje lastnika, enega solastnika ali stanodajalca.

Če je nepremičnina na naslovu, na katerem želimo prijaviti prebivališče, vpisana v zemljiško knjigo, nam ni treba dokazovati lastništva za to nepremičnino, saj te podatke pridobi organ po uradni dolžnosti, vendar moramo v tem primeru sporočiti številko zemljiško-knjižnega vložka, ime katastrske občine ali številko parcele ter ime pristojnega sodišča.

Upravna enota na podlagi veljavnega osebnega dokumenta preveri identiteto, pravilnost naslova, ustreznost dokazil o pravici do prebivanja na prijavljajočem naslovu ter veljavnost dovoljenja za prebivanje. Ko upravna enota evindetira prijavo stalnega prebivališča, nam lahko izda potrdilo o prijavi stalnega prebivališča.

V primeru tako imenovane e-prijave stalnega prebivališča moramo na katero koli upravno enoto na območju Republike Slovenije po elektronski pošti poslati elektronsko podpisano in izpolnjen obrazec za prijavo stalnega prebivališča in optično prebrano dokazilo o pravici do prebivanja na naslovu, ki ga prijavljamo. Tudi v tem primeru upravna enota preveri našo identiteto, vendar na podlagi uradnih evidenc, pravilnosti naslova, ustreznosti dokazil o pravici do prebivanja na prijavljajočem naslovu ter veljavnost dovoljenja za prebivanje. Poleg tega pa mora preveriti še veljavnost elektronskega podpisa.

V Avstriji lahko prijavo pošljemo po pošti. Pred tem moramo obrazec prenesti iz interneta in prijavo čim bolj čitljivo izpolniti. Kopije dokumentov, ki jih moramo overiti, pošljemo skupaj s prijavnim listom. (Republika Sloveija GOV.si, 2019) (oesteereich.gv.at, 2019)

Državljeni tretjih držav morajo pred vstopom v Republiko Slovenijo pridobiti vizum, razen če spadajo v skupino držav, ki vizuma za vstop v Republiko Slovenijo ne potrebujejo. V tem primeru potrebujejo potrdilo o dovoljenju za prebivanje. Če želi posameznik v Republiki Sloveniji prebivati dlje kot tri mesece, lahko takoj po vstopu v državo ali pred pretekom trimesečnega dovoljenega prebivanja na upravni enoti, kjer prebiva, vloži prošnjo za izdajo potrdila o prijavi prebivanja.

Razlogi za izdajo potrdila o prijavi prebivanja:

- *zaposlitev ali delo,*
- *samozaposlitev ali izvajanje storitev,*
- *študij ali druge oblike izobraževanja,*
- *združitve družine,*
- *drugi razlogi.*

Poznamo dve vrsti dovoljenj za prebivanje:

- *dovoljenje za začasno prebivanje: zanj zaprosite, ko imate dokazljiv namen prebivanja v Sloveniji. Ob izpolnjevanju pogojev se dovoljenje izda za določen čas (največ za eno leto). Podaljšate ga pod enakimi pogoji, kot vam je bilo izdano. Praviloma za prvo dovoljenje zaprosite v tujini, na diplomatskem predstavništvu ali konzulatu Republike Slovenije.*
- *dovoljenje za stalno prebivanje: zanj zaprosite po določenem neprekinjenem in zakonitem času prebivanja v Sloveniji. Izdano je brez omejitev trajanja in v prošnji vam prav tako ni treba izkazati namena stalnega prebivanja v Sloveniji.*

Za državljane tretjih držav, ki potrebujejo vizum, poznamo različne vrste vizumov: vizum C (vizum za kratkoročno bivanje), vizum A (letališki tranzitni vizum) ter vizum D (vizum za dolgoročno bivanje).

Vizumski režim, ki ga uporablja Republika Slovenija, je del pravnega reda Evropske unije. Deli se na države, katerih državljani potrebujejo vizum za vstop v Republiko Slovenijo, in države, katerih državljani vizuma za vstop v Republiko Slovenijo ne potrebujejo. Vizum za kratkoročno bivanje v schengenskem območju ni obvezen za vse državljane tretjih držav.

Slovenska diplomatska predstavništva in konzulati izdajajo schengenske (vizum A in C) in nacionalne vizume (vizum D). Za izdajo vizuma mora tujec predložiti zahtevano dokumentacijo in izpolnjevati pogoje, ki so predpisani z zakonodajo.

Za vizum se zaprosi z ustrezno vizumsko vlogo in predpisano dokumentacijo, ki se lahko razlikuje glede na državo, iz katere prihaja tujec. Seznam dokumentacije je objavljen na spletnih straneh diplomatskih predstavništev in konzulatov, ki so pristojni za izdajo vizuma. V postopku mora tujec predložiti tudi overjeno in na upravni enoti registrirano garantno pismo.

Pomembno je, da ima diplomatsko predstavništvo ali konzulat, ki vodi vizumski postopek, vse potrebne informacije, še preden je odločitev sprejeta. Garant oziroma gostitelj mora pravočasno poslati zahtevano dokumentacijo tujcu, ki ga vabi v Republiko Slovenijo.

Garantno pismo se lahko izda za zasebne ali poslovne obiske. (Republika Slovenija GOV.SI, 2019)

V Avstriji velja enak zakon kot v Sloveniji, kar pomeni, da si morajo državljani tretjih držav, za katere je to predpisano, pred vstopom v Avstrijo zagotoviti vizum. V Avstriji se vizumi delijo enako kot v Sloveniji, in sicer na: vizum A, vizum C in vizum D. Prav tako morajo imeti državljani tretjih držav veljaven potni list, katerega veljavnost mora biti daljša kot veljavnost vizuma.

Za državljane tretjih držav, ki v Avstrijo lahko vstopajo brez vizuma, velja, da si morajo urediti dovoljenje za začasno prebivanje, ki se običajno izda za obdobje dvanajstih mesecev. Obstajajo naslednje izjeme:

- *Blaue karte (Modra karta) EU*, imetniku daje pravico do začasnega prebivanja v Avstriji in pravice do zaposlitve pri določenem delodajalcu. Veljavnost modre karte je dve leti. Imetniki modre karte lahko zaprosijo za rdečo-belo karto, če so bili v zadnjih dveh letih vsaj 21 mesecev zaposleni v skladu s svojimi kvalifikacijami.
- *Rot-Weis-Rot Karte* je dovoljenje za prebivanje in delo. Velja dve leti in vam daje pravico, da se naselite v Avstriji in delate pri določenem delodajalcu. Če v prvih dveh letih zamenjate delodajalca, morate zaprositi za novo karto. (oesterreich.gv.at, 2019) (migration.gv.at, 2019)

2.4 Sankcije, če ne prijavimo stalnega naslova v tujini

Kazen za prekršek dobi:

- posameznik (oziroma zakoniti zastopnik), ki v roku ne prijavi stalnega naslova v tujini ali njegove spremembe;
- posameznik, zakoniti zastopnik, pooblaščen oseba, rejnik ali stanodajalec, ki ob prijavi ali odjavi ne navede resničnih podatkov;
- posameznik, za katerega so v postopku ugotavljanja prebivališča ugotovi, da ni izpolnil prijavnih obveznosti;
- posameznik, za katerega se v postopku preverjanja resničnosti prijave ugotovi, da ne prebiva na naslovu, ki ga prijavlja.

Globa za prekršek je v Republiki Sloveniji od 200 do 600 evrov, medtem ko je v Avstriji v vrednosti od 726 evrov do 2.180 evrov. (Data, 2019) (auslender.at, 2019)

3 MENJAVA OSEBNIH DOKUMENTOV OB SPREMEMBI STALNEGA PREBIVALIŠČA

3.1 Potni list

Državljan mora najpozneje v 30 dneh po spremembi stalnega prebivališča pristojnemu organu predložiti potno listino za vpis spremembe stalnega prebivališča. Državljan mora izročiti pristojnemu organu potno listino v uničenje najpozneje v 30 dneh, če:

- se spremeni kateri koli osebni podatek, ki je vpisan na biografski strani potne listine;*
- spremeni stalno prebivališče, pa vpis spremembe stalnega prebivališča v potno listino ni več možen;*
- fotografija ne kaže več njegove prave podobe;*
- je poškodovana oziroma obrabljena, ali če iz drugega razloga ni več uporabna.* (Uradni list, 2019)

Postopek v Avstriji je enak.

3.2 Osebna izkaznica

Osebno izkaznico mora državljan izročiti organu, pristojnemu za izdajo osebne izkaznice, v uničenje najpozneje v 30 dneh, če:

- spremeni ime ali priimek;*
- spremeni stalno prebivališče;*
- fotografija na osebni izkaznici ne kaže več njegove prave podobe;*
- je osebna izkaznica poškodovana oziroma obrabljena, ali če iz kakšnega drugega razloga ni več uporabna.* (Pravno informacijski sistemi, 2019) (oesterreich.gv.at, 2019)

Postopek v Avstriji je enak.

3.3 Vozniško dovoljenje

Voznik ima lahko samo eno vozniško dovoljenje EU. Če se preselite v drugo državo EU, vam običajno ni treba zamenjati vozniškega dovoljenja za lokalnega, vendar lahko, če tako želite, svoje vozniško dovoljenje prostovoljno zamenjate za dovoljenje države vašega novega prebivališča.

Če želite svoje vozniško dovoljenje zamenjati prostovoljno, morate biti rezident te države in izpolnjevati pogoje za pridobitev vozniškega dovoljenja (npr. ste dovolj stari, ste zdravi itd.)

Tuji organi bodo pri organih v vaši prejšnji državi prebivališča preverili, ali je vaše vozniško dovoljenje veljavno (ni začasno odvzeto, omejeno ali preklicano). Če želite zamenjati staro dovoljenje, vam bodo izdali novo standardno dovoljenje (v obliki plastične kartice v velikosti kreditne kartice s fotografijo, ki je na voljo od leta 2013).

V drugi državi EU je treba obvezno zamenjati vozniško dovoljenje:

- če ste ga izgubili ali je ukradeno ali poškodovano;
- po 2 letih običajnega prebivanja, če imate vozniško dovoljenje z neomejeno veljavnostjo (samo če to zahtevajo nacionalni organi države, v kateri prebivate);
- če v državi prebivališča storite prometni prekršek.

Ko svoje prvotno vozniško dovoljenje zamenjate za dovoljenje, ki ga izda država vašega novega prebivališča, za vas veljajo predpisi te države (npr. glede veljavnosti, zdravniških pregledov idr.). (Tvoja Evropa Evropska Unija, 2019)

3.4 Uvoz avtomobila

Prometno dovoljenje pridobimo tam, kjer imamo stalno prebivališče. To pomeni, da moramo avto odjaviti iz prometa pri registracijski organizaciji in hkrati vrniti registrske tablice. Zahtevamo lahko povračilo plačanih dajatev za registracijo vozila.

Uvoz avtomobila v Avstrijo

Ob prihodu v Avstrijo moramo opraviti postopek uvoza avtomobila. Prva stvar, ki jo moramo narediti, je tehnični pregled, na katerem mora biti vozilo ocenjeno kot brezhibno. Potem moramo na pooblaščenem servisu priložiti homologacijski kartonček, prometno dovoljenje in potrdilo o stalnem prebivališču v Avstriji. Ko pooblaščenemu servisu predamo vse naštetu, pošljejo vlogo za pridobitev »Datenauszug«. S tem nam določena znamka dodeli nove dokumente, ki potrjujejo, da avto lahko uvozimo v Avstrijo. Vsi državljani Evropske unije moramo ob uvozu vozila plačati davek Nova (davek na motorna vozila). Na Finanzamtu (davčnem uradu) nam izračunajo davek glede na vrednost avtomobila, ki ga bomo uvozili, kar pomeni, da je ta znesek za vsakega različen. Ko vse to opravimo, lahko registriramo vozilo na zavarovalnici. Glede zavarovanja je sistem enak kot v Sloveniji, tudi cene ne odstopajo veliko.

S pridobitvijo stalnega prebivališča imamo pravico en mesec uporabljati motorno vozilo s tujimi registrskimi tablicami. Mesečno obdobje se začne s prvim uvozom vozila v Avstrijo.

Mesečno podaljšanje je možno samo v primeru, če v Avstriji trenutno ne moremo urediti registracije. Nadaljnje podaljšanje ni več možno.

Po izteku teh rokov je treba potrdilo o registraciji in tuje registrske tablice predati pristojnemu nacionalnemu policijskemu uradu ali okrožnemu uradu. Od takrat dalje je treba uporabljati avstrijske registrske tablice, za katere je potrebna avstrijska odobritev.

Uvoz avtomobila v Slovenijo

Ob uvozu avtomobila v Republiko Slovenijo je postopek nekoliko drugačen. Najprej moramo za avto opraviti tehnični pregled. Avto slikajo in pregledajo, predložiti moramo prometno dovoljenje, COC dokument, potrdilo o kupljenem vozilu in osebni dokument. Na oddelku za homologacijo določijo, kolikšen izpust CO₂ (g/km) ima vozilo. S tem podatkom izračunamo DMV (davek na motorna vozila), ki ga plačamo državi. Nekaj dni po tehničnem pregledu nam sporočijo, da je pripravljena »izjava o emisijski ustreznosti vozila«. Na izjavi piše, koliko znaša CO₂. Nadalje se moramo zglasiti na Fursu, nato pa vse poteka enako kot v Avstriji. Na Fursu nam izračunajo, kolikšen je znesek DMV (davka na motorna vozila), po plačilu le-tega lahko avto registriramo. (recar, 2019)

4 ODJAVA DAVČNEGA REZIDENSTVA

Davčna obveznost posameznika je odvisna od njegovega statusa (rezident, nerezident). Rezidenti Slovenije so zavezni za plačilo dohodnine od vseh dohodkov, ki jih prejemajo v Sloveniji in tujini, nerezidenti pa so zavezani za plačilo dohodnine od dohodkov z virom v Sloveniji.

Če posameznik za krajši čas odide iz Slovenije, primeroma zaradi začasne zaposlitve v tujini, študija v tujini ipd., in ohrani vsaj eno od rezidenčnih vezi s Slovenijo (npr. uradno prijavljeno stalno prebivališče, ali če družina ostane v Sloveniji več kot 183 dni v koledarskem letu ...), ostane rezident Slovenije.

Posameznik, ki za daljši čas oziroma za stalno odide iz Slovenije, se šteje za nerezidenta Slovenije, ko pretrga vse pomembne rezidenčne vezi s Slovenijo, objavi stalno prebivališče v Sloveniji in prenese center osebnih (npr. selitev skupaj z družino, udejstvovanje v družabnem življenju v tujini) in ekonomskih interesov (npr. zaposlitev v tujini, premoženje) v tujino ter tudi sicer ni prisoten v Sloveniji več kot 183 dni v koledarskem letu. Tak posameznik si mora poleg objave stalnega (oziroma začasnega) prebivališča pri pristojnem organu (pri upravni enoti) pri finančni upravi urediti tudi svoj rezidentski status za davčne namene z vložitvijo vloge, ki je lahko podana tudi v obliki izpolnjenega vprašalnika (ugotovitev rezidentskega statusa – odhod iz Republike Slovenije).

Vprašalnik predloži posameznik, ki želi formalno urediti svoj rezidentski status (vpis spremembe statusa v register davčnih zavezancev). Posameznik mora formalno

urediti svoj rezidentski status v roku 8 dni po nastanku spremembe, ki vpliva na rezidentski status. Obrazec se odda elektronsko preko storitev elektronskega poslovanja FURS eDavki kot lastni dokument, osebno ali po pošti, in sicer pri pristojnem FU, kjer je davčni zavezanec vpisan v davčni register. (Republika Slovenija, 2019)

V Avstriji je postopek enak.

5 ODJAVA ZDRAVSTVENEGA ZAVAROVANJA

Zdravstveno zavarovanje v Sloveniji ureja Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju, po katerem so pri nas vse osebe s stalnim prebivališčem v naši državi in slovenskim državljanstvom ter vse osebe, ki se ukvarjajo s pridobitno dejavnostjo na območju Republike Slovenije, obvezno zdravstveno zavarovane.

V Avstriji je zdravstveno zavarovanje prav tako obvezno in je vsak, kdor ima stalno prebivališče, avtomatično obvezno zdravstveno zavarovan.

Tako v eni kot v drugi državi je prijavo za zavarovanje dolžna vložiti pravna ali fizična oseba, ki je praviloma tudi zavezanec za plačilo prispevka. Primeri:

- osebe v delovnem razmerju prijavi delodajalec;
- prejemnike denarnega nadomestila za brezposelnost prijavi Zavod za zaposlovanje;
- prejemnike pokojnine prijavi Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje;
- osebe, ki samostojno opravljajo pridobitno ali poklicno dejavnost, prijavo vložijo same.

Družinskega člana prijavi zavarovanec, po katerem bo družinski član zavarovan (zakonec zakonca, eden od staršev...).

V Sloveniji zavarovane osebe iz obveznega zdravstvenega zavarovanja nimajo kritih vseh zdravstvenih storitev v celoti, zato je priporočljivo, da sklenejo dopolnilno zdravstveno zavarovanje.

V Avstriji zadostuje obvezno zdravstveno zavarovanje, če pa želimo najboljšo medicinsko oskrbo, dvoposteljno sobo s kopalnico, straniščem in televizijo, lahko sklenemo privatno zavarovanje. Privatno zavarovanje nam nudi poleg vsega naštetega tudi zdravljenje po alternativnih metodah in prevzemanje dodatnih stroškov pri zobozdravstvenih posegih, ki jih dodatno zavarovanje v Sloveniji ne krije.

Odjavo zdravstvenega zavarovanja uredimo z obrazcem E104, ki se uporablja v vseh državah Evropske unije. V Avstriji nam na GKK-ju ta obrazec izdajo in izpolnijo, potem ga v Sloveniji pregledajo in nam odjavijo osnovno zdravstveno zavarovanje. Pogoj za odjavo je, da imamo v Sloveniji poravnane vse obveznosti. S potrdilom, da v Sloveniji ne uporabljamo osnovnega zdravstvenega zavarovanja, lahko prekinemo dodatno zdravstveno zavarovanje. Procedura je v Avstriji popolnoma enaka. (Republika Slovenija eUPRAVA, 2019) (Dobro zavarovani, 2019)

6 VRTEC

Za vse, ki se selijo z družino, je zelo pomembno, da imajo zagotovljeno varstvo za otroke in da so seznanjeni z zasedenostjo vrtcev, vpisom in ceno.

Predšolska vzgoja v Avstriji in Sloveniji poteka v dveh starostnih obdobjih:

- prvo obdobje: otroci v starosti od enega do treh let,
- drugo obdobje: otroci v starosti od treh let do vstopa v šolo.

V Avstriji lahko otroke v jasli prijavimo takoj po rojstvu, da si zagotovimo mesto v skupini. Če je vpisanih več otrok, kot je prostih mest, odloča o sprejemu komisija za sprejem otrok. Prednost imajo tisti otroci, katerih starši so v delovnem razmerju, otroci iz socialno ogroženih družin ter otroci s posebnimi potrebami. Poleg jasli imamo možnost prijave v »vzgojnovarstvene družine« oziroma »Tagesmutter«. Ta oblika vzgoje in varstva se izvaja na domu ter jo lahko opravlja vzgojitelj ali pomočnik vzgojitelja ter prav tako vključuje urejene in ločene prostore za igro, hranjenje in spanje.

Na velikost skupine vpliva starostna struktura otrok, ki ne sme presegati določenega števila otrok. Delovni čas jasli in vrtcev je različen. Vsi so odprti od ponedeljka do petka, le da imajo nekateri dopoldansko varstvo, drugi pa celodnevno. Enako velja za poletni delovni čas, ki se med jaslimi in vrtci razlikuje.

Tako v Sloveniji kot v Avstriji imamo javne in privatne jasli in vrtce.

Cene jasli in vrtcev v Avstriji so za vse starše enake, čeprav se cena od vrtca do vrtca razlikuje. Pomoč oziroma višina zneska, ki jo starši mesečno prejemajo od države, je za vse enaka.

Burgenland

Starši dobijo za otroke od drugega leta in pol starosti do šestega leta 45 evrov mesečne pomoči. Za jasli pa ta znesek znaša 90 evrov mesečno.

Koroška

Od jeseni leta 2018 so vsi starši prejeli 100 evrov pomoči za otroke od 1. do 6. leta starosti. Od jeseni leta 2019 starši plačajo 34 % od cene vrtca in jasli. Od leta 2020/21 bo varstvo za otroke najverjetneje brezplačno.

Spodnja Avstrija

Za vse otroke od 2. leta in pol do 6. leta starosti je zagotovljeno poldnevno brezplačno varstvo.

Zgornja Avstrija

Za vse otroke od 2. leta in pol leta do 6. leta starosti je zagotovljeno poldnevno brezplačno varstvo.

Tirol

Za vse otroke od 4. leta do 6. leta starosti je zagotovljeno poldnevno brezplačno varstvo.

Dunaj

Vrtec je brezplačen.

V Sloveniji se programi predšolske vzgoje financirajo iz:

- javnih sredstev,
- sredstev ustanovitelja,
- plačilo staršev ter
- donacij in drugih virov.

Osnova za plačilo staršev je cena programa, kamor je otrok vključen. Cena programa obsega stroške vzgoje, varstva in prehrane otroka v vrtcu in ne vsebuje sredstev za investicije in investicijsko vzdrževanje. Osnova za plačilo staršev otrok s posebnimi potrebami je cena programa za druge enako stare otroke.

Plačilo staršev določi lokalna skupnost na podlagi lestvice, ki starše razvršča v razrede, upošteva dohodek na družinskega člana v primerjavi s povprečno plačo na zaposlenega v Republiki Sloveniji in premoženje družine.

Starši, ki prejemajo denarni dodatek po predpisih o socialnem varstvu, so plačila oproščeni.

Lokalna skupnost lahko v izjemnih primerih pri določitvi plačila staršev upošteva na podlagi mnenja pristojnega davčnega organa ali socialne službe poleg dohodka in premoženja iz prvega odstavka tega člena tudi druga dejstva in okoliščine, ki odražajo dejanski socialni položaj družine.

Če je v vrtec vključenih več otrok iz družine, starši za starejše otroke plačujejo za en razred nižjo ceno.

Ne glede na določbo tega člena, plačujejo starši, ki niso zavezani za dohodnino v Republiki Sloveniji, polno ceno programa, v katerega je otrok vključen. (Pravno informacijski sistem, 2019) (oesterreich.gv.at, 2019)

7 OTROŠKI DODATEK

Otroški dodatek je dopolnilni prejemek za preživljanje, vzgojo in izobraževanje otroka. Pravico do prejema otroškega dodatka ima upravičenec v državi, kjer ima stalno prebivališče oziroma kjer dejansko prebiva večina družinskih članov.

7.1 Upravičenci

Pravica do otroškega dodatka lahko pripada enemu od staršev oziroma drugi osebi za otroka s prijavljenim prebivališčem v Republiki Sloveniji, do dopolnjenega 18. leta starosti otroka, če izpolnjuje tudi druge pogoje po zakonu, ki ureja družinske prejemke. Dodatni pogoj, določen v Zakonu o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, je dejansko bivanje v Sloveniji.

7.2 Komu otroški dodatek ne pripada?

- *Je v delovnem razmerju ali opravlja kmetijsko ali drugo samostojno dejavnost ali je družbenik gospodarske družbe.*
- *Je zaradi zdravljenja, vzgoje, šolanja ali usposabljanja v zavodu, v katerem ima celodnevno brezplačno oskrbo v trajanju več kot 30 dni.*
- *Je v rejništvu.*
- *Ima pravico do otroškega dodatka na podlagi mednarodne pogodbe.*
- *Ne živi z obema staršema in nad njim izvršuje roditeljsko pravico v celoti samo eden od staršev, če preživnina ni dogovorjena pri centru za socialno delo ali določena s sodbo sodišča, razen v primerih, ko očetovstvo ni urejeno.*

7.3 Rok za uveljavitev pravice in trajanje

Pravica do otroškega dodatka se v Sloveniji uveljavlja v 30 dneh po rojstvu otroka in se prizna z mesecem otrokovega rojstva. Če se uveljavlja po tem roku, se prizna s prvim dnevom naslednjega meseca po vložitvi zahtevka.

Pravica do otroškega dodatka se prizna za dobo največ enega leta.

Pravica preneha s prvim dnevom naslednjega mesec, ko niso več izpolnjeni pogoji.

7.4 Višina otroškega dodatka v Sloveniji

Višina otroškega dodatka se določi glede na uvrstitev družine v dohodkovni razred, ki od 1. 1. 2018 ni več določen v odstotku od povprečne mesečne plače vseh zaposlenih v Republiki Sloveniji za koledarsko leto pred vložitvijo zahteve, ampak v nominalnih mejah.

Skupna višina otroškega dodatka se glede na število otrok določi za vse otroke, ki so upravičeni do njega tako, da se seštejejo posamezni zneski otroških dodatkov za vsakega otroka.

Enostarševski družini pripada 30 % višji otroški dodatek za otroka, če je drugi starš neznan ali otrok po njem ne prejema nobenih prihodkov.

Za otroke mlajše od štirih let, ki niso vključeni v predšolsko vzgojo, se znesek otroškega dodatka poveča za 20 %. (Republika Slovenija GOV.SI, 2019)

Dohodkovni razred	Povprečni mesečni dohodek na osebo (v evrih)	1. otrok	2. otrok	3. in vsaki naslednji otrok
1	do 191,40	117,05	128,75	140,47
2	od 191,40 do 319,01	100,08	110,63	121,12
3	od 319,02 do 382,82	76,27	85,25	94,19
4	od 382,83 do 446,62	60,16	68,64	77,28
5	od 446,63 do 563,60	49,19	57,41	65,57
6	od 563,61 do 680,56	31,17	39,01	46,81
7	od 680,57 do 871,98	23,38	31,17	39,01
8	od 871,99 do 1052,75	20,36	28,16	35,95

Tabela 1: Višina otroškega dodatka v evrih glede na dohodkovni razred za otroke do konca osnovne šole, vendar najdlje do dopolnjenega 18. leta
(Vir: Republika Slovenija GOV.SI, 2019)

Dohodkovni razred	Povprečni mesečni dohodek na osebo (v evrih)	1.otrok	2.otrok	3.in vsaki nadslednji otrok
1	do 191,40	117,05	128,75	140,47
2	od 191,41 do 319,01	100,08	110,63	121,12
3	od 319,02 do 382,82	76,27	85,25	94,19
4	od 382,83 do 446,62	60,16	68,64	77,28
5	od 446,63 do 563,60	49,19	57,41	65,57
6	od 563,61 do 680,56	31,17	39,01	46,81
7	od 680,57 do 871,98	29,52	37,31	50,84
8	od 871,99 do 1.052,75	23,43	31,32	40,85

Tabela 2: Višina otroškega dodatka v evrih glede na dohodkovni razred za otroke v srednji šoli, vendar najdlje do dopoljenega 18. leta
(Vir: Republika Slovenija GOV.SI, 2019)

7.5 Višina otroškega dodatka v Avstriji

V Avstriji so starši upravičeni do otroškega dodatka za svoje še neporočene otroke, ki so mlajši od 24 let in živijo z njimi v skupnem gospodinjstvu. V izjemnih primerih obstaja možnost podaljšanja pridobivanja otroškega dodatka:

- Če otrok opravlja civilno služenje vojaškega roka ali je prizadet, lahko starši zaprosijo za podaljšanje prejemanja otroškega dodatka do 25. leta starosti.
- Možnost podaljšanja obstaja tudi za otroke, ki se šolajo tudi po 24. letu starosti.
- Otroci, za katere se pričakuje, da ne bodo zmožni skrbeti sami zase zaradi duševne ali telesne prizadetosti, ki je odkrita že pred 21. letom starosti, so upravičeni do otroškega dodatka brez starostne omejitve.

Otrokov dohodek ne vpliva na otroški dodatek do njegovega 19. leta starosti. Po 19. letu starosti dohodek ne sme presegati 10.000 evrov na leto. Ta znesek je osnova za odmero davka na dohodek. Vajeništvo, pokojnine za sirote in ugodnosti sirotišnice ne povečujejo obdavčljivega dohodka, prav tako ne 13. in 14. plača.

Če ima družina tri otroke ali več, lahko zaprosi za dodatek za več otrok.

Če otrok živi z obema staršema, je mati v prvi vrsti upravičena do zahtevka. Če sta starša ločena, se otroški dodatek dodeli staršu, s katerim otrok prebiva.

Za otroke, ki imajo stalno prebivališče v Avstriji, veljajo naslednji zneski:

- Od rojstva do 3. leta starosti je višina otroškega dodatka 114,00 evrov mesečno.
- Od 3. leta starosti do 10. leta je višina otroškega dodatka 121,90 evrov mesečno.

- Od 10. leta starosti je višina otroškega dodatka 141,50 evrov mesečno.
- Od 19. leta starosti je višina otroškega dodatka 165,10 evrov mesečno.

V septembru se izplača dodatnih 100 evrov za vse otroke med 6. in 15. letom starosti. Za to ni potrebna posebna vloga.

Poleg otroškega dodatka Avstrija izplačuje »Familienbonus«, ki je olajšava pri davku. Ker družine dajo dvojni prispevek, plačujejo davek in zavarujejo prihodnost države z vzgojo otrok, je to zanje kot neke vrste nagrada in vzpodbuda. Znesek, ki se izplača po otroku, je do 1500 evrov na leto. Starši si lahko z obazcem E30, ki ga oddajo delodajalcu, to izplačujejo mesečno ali si ga izplačajo v enkratnem znesku. (oesterreich.gv.at, 2019)

8 Porodniški dopust

- **v Sloveniji**

Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemnikih predstavlja podlago za lažje usklajevanje starševskih in delovnih obveznosti in podpira enakopravnejšo delitev starševskih pravic in obveznosti med spoloma, saj določa pravice staršev do različnih oblik starševskih dopustov in nadomestil med dopusti.

V Sloveniji zakon loči tri vrste porodniškega dopusta, vsem pa je skupno, da je to pravica do odsotnosti z dela zaradi poroda oziroma nege in varstva otroka tiste osebe, ki otroka dejansko neguje in varuje. Zakon o delovnih razmerjih pa ščiti starše na starševskih dopustih in določa, da med dopustom ne smejo biti odpuščene.

Pravica do porodniškega dopusta ter dopusta za nego in varstvo otroka v Slovenij traja 365 dni oziroma 1 leto. Materinski dopust traja 105 dni in je namenjen pripravi na porod (28 dni pred porodom), negi in varstvu otroka takoj po porodu ter zaščiti materinega zdravja ob rojstvu otroka in po njem (77 dni po porodu). V tem času mama prejema 100 % nadomestilo plače. Očetovski dopust je namenjen izključno očetom. Za prvih 15 dni očetovskega dopusta država zagotavlja očetovsko nadomestilo, za ostalih 55 dni pa plačilo prispevkov za socialno varnost od minimanle plače. Starševski dopust oziroma dopust za nego in varstvo otroka pa traja 130 dni za oba starša (skupaj torej 260 dni), ki jih morata izbrati izmenično, pri čemer jih eden izmed staršev izrabi takoj po izteku materinskega dopusta. (sl.m.wikipedia.org)

- **v Avstriji**

V Avstriji starševski oziroma porodniški dopust nastopi po koncu »Muterschutza« (zaščita matere). Nastopi osem tednov pred predvidenim terminom poroda in se konča

osem tednov po porodu. V primeru carskega reza ali prezgodnjega poroda se »Muterschutz« podaljša za štiri tedne.

Muterschutz je posebna zaščita za ženske, ki so noseče ali dojijo otroka, in vključuje:

- varovanje zdravja pri delu,
- zaščito pred odpovedjo,
- prepoved zaposlitve tudi v tednih pred rojstvom in po njem.

»Muterschutz« pripada nosečnicam:

- če so zaposlene za polovični ali polni delovni čas,
- če opravljajo poklicno usposabljanje in pripravništvo,
- če delajo kot prostovoljke v smislu zakona o mladinskem prostovoljnem služenju ali zakona o zvezni prostovoljni službi,
- če so zaposlene kot invalidna oseba.

»Muterschutz« ne pripada nosečnicam:

- ki so gospodinje,
- ki imajo svojo firmo in so samostojne podjetnice.

Kot smo že navedli, po obdobju »Muterschutz« nastopi porodniški dopust. V Avstriji lahko porodniški dopust koristita oba starša tako, da se lahko po dveh mesecih zamenjata, kar lahko storita največ trikrat. Porodniški dopust traja do otrokovega dopolnjenega drugega leta starosti. Trajanje porodniškega dopusta si starši izberejo sami. Na internetni strani Arbeiterkammer si vsak starš lahko vnese število dni, ki jih želi izkoristiti za porodniški dopust. Aplikacija poda znesek, ki ga bo starš prejemal.

V času porodniškega dopusta je dovoljen dodaten zaslužek. Znesek, ki se v enem letu ne sme preseči, je 16.800 evrov. (Bundeskanzleramt, 2019)

9 SOCIALNA POMOČ

• v Sloveniji

Denarno socialno pomoč lahko uveljavite, če nimate prihodkov in premoženja, ki omogoča preživetje.

Denarna socialna pomoč je namenjena zadovoljevanju minimalnih življenjskih potreb. Uveljavite jo pri pristojnem krajevnem centru za socialno delo.

Denarno socialno pomoč lahko pridobite, če bivate v Republiki Sloveniji (RS) in ste:

- državljan RS s prijavljenim stalnim prebivališčem v RS;
- tujec z dovoljenjem za stalno prebivanje in stalnim prebivališčem v RS;

- oseba, ki lahko uveljavlja denarno socialno pomoč in varstveni dodatek na podlagi mednarodnih aktov, ki obvezujejo RS;
- oseba, ki ji je priznana mednarodna zaščita oziroma njen družinski član in ste na podlagi pravice do združitve družine pridobili dovoljenje za prebivanje v RS, kjer imate prijavljeno stalno oziroma začasno prebivališče.

Za pridobitev denarne socialne pomoči morate izpolnjevati tudi naslednje pogoje:

- prijavljeni ste v ustrezni evidenci brezposelnih oseb ali aktivnih iskalcev zaposlitve na Zavodu RS za zaposlovanje;
- višina vašega lastnega dohodka ne presega višine minimalnega dohodka;
- nimate premoženja in prihrankov, ki bi vam omogočali preživetje;
- aktivno rešujete svojo socialno problematiko.

Upravičenec do denarne socialne pomoči ste:

- če si ne morete preživetja zagotoviti sami z delom, pravicami ali zavarovanjem iz dela, z dohodki in premoženjem ali drugih virov s pomočjo tistih, ki so vas dolžni preživljati ali na drug način, ki ga določa zakon;
- če zase in za svoje družinske člane ne morete zagotoviti sredstev v višini minimalnega dohodka iz razlogov, na katere ne morete vplivati, in ste uveljavili pravico do denarnih prejemkov po drugih predpisih ter pravico do oprostitev in olajšav po zakonu o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev.

Denarna socialna pomoč je odvisna od:

- višine dohodkov,
- števila družinskih članov,
- premoženja,
- prihrankov,
- zagotovljene oskrbe,
- morebitnega obstoja krivdnega razloga (če niste prijavljeni na Zavodu RS za zaposlovanje, prestajate zaporno kazen ipd.).

Denarno socialno pomoč dodelijo za časovno obdobje, ki ga določijo na podlagi naslednjih okoliščin:

- od 1 do 3 mesecev: pri prvi vlogi;
- od 1 do 6 mesecev: ob ponovni vlogi pri neprekinjenem prejemanju socialne pomoči, če so okoliščine, ki so podlaga za dodelitev in višino pomoči, ostale nespremenjene;
- največ za obdobje 1 leta: če zaradi starosti nad 63 let za ženske in 65 let za moške, bolezni, invalidnosti ali drugih okoliščin ni mogoče pričakovati izboljšanja socialnega položaja upravičenca;
- trajno osebam, ki so trajno nezaposljive ali trajno nezmožne za delo, nezaposlenim ženskam, starejšim od 63 let ter nazaposlenim moškim

starejših od 65 let, ki so brez premoženja ali v institucionalnem varstvu, njihovi družinski člani pa prav tako izpolnjujejo zgoraj naštetе pogoje.

Od 1. 8. 2019 osnovni znesek minimalnega dohodka znaša 402,18 evra. (Republika Slovenija eUPRAVA, 2019)

- **v Avstriji**

V Avstriji boste denarno socialno pomoč prejeli v primeru, če ne boste več prejeli nadomestila za brezposelnost in še niste našli službe. V tem primeru morate izpolnjevati naslednje pogoje:

- ste sposobni za delo, pripravljeni za delo in brezposelni;
- na AMS-u ste registrirani kot brezposelni;
- pripravljeni ste sprejeti vsaj 20 ur dela na teden – izjeme so osebe, ki imajo otroke mlajše od 10 let in nimajo varstva, zanje zadostuje tudi 16 ur dela na teden;
- niste več upravičeni do nadomestila za brezposelnost.

Prav tako boste prejeli nujno socialno pomoč v primeru, če ne morete zadovoljevati osnovnih življenjskih potreb.

Brezposelne osebe imajo urejeno zdravstveno zavarovanje, medtem ko prejema socialno pomoč. Izvajalec zdravstvenega zavarovanja dodeli njim in njihovim družinskim članom ugodnosti, ki jih imajo osebe, ki so vključene v zdravstveno zavarovanje zaradi delovnega razmerja.

Pravica do nujne pomoči se uveljavlja s predložitvijo prošnje na pristojni regionalni urad avstrijske službe za zaposlovanje (AMS).

Pomoč v nujnih primerih in otroški dodatek je načeloma mogoče prejemati istočasno. Vendar pa pravica do nujne pomoči obstaja le za osebe, ki so na trgu dela dostopne brez kakršne koli omejitve. V primeru prejemanja otroškega dodatka je le-to mogoče, če za otroka skrbijo drugi primerni ljudje v družini ali zunaj nje.

Vsi, ki prejema nujno pomoč, lahko zraven zaslužijo dohodek, ki ne sme presegati določene omejitve.

Nujna pomoč se izplača, če so izpolnjeni pogoji po prejemu nadomestila za brezposelnost. Možno ga je pridobiti za neomejeno obdobje, vendar se po navadi dodeli za največ 52 tednov. Po tem obdobju je potrebno vložiti novo prošnjo za nujno pomoč.

Nujna socialna pomoč znaša 92 % zadnjega zneska nadomestila za brezposelnost. Če je bilo nadomestilo za brezposelnost (brez družinskih dodatkov) pod referenčno

mejo za samsko osebo, pomoč znaša 95 % nadomestila v primeru brezposelnosti. Pri izračunu višine denarne pomoči se upošteva tudi starost in družinski položaj brezposelne osebe ter finančne razmere (njen dohodek oz. dohodek zakonca, zunajzakonskega ali registriranega partnerja, ki živi v istem gospodinjstvu). Pod določenimi pogoji se upoštevajo tudi nekateri drugi stroški (npr. povezani z boleznijo, nakupom nepremičnine ipd.). (AMS, 2019)

10 TUJCI

10.1 Tujci v Sloveniji

Tujce v Republiki Sloveniji delimo v dve večji skupini, ki se razlikujeta glede na način in pogoje vstopa v državo, in sicer na:

- *državljanke držav članic Evropskega gospodarskega prostora (države članice EGP so države članice Evropske unije, Norveška, Islandija in Lihtenštajn) in*
- *državljanke tretjih držav, nečlanice EGP/EU.*

Splošni podatki o tujcih v Republiki Sloveniji za leto 2018 z dne 31. decembra 2018 navajajo sledeče podatke. V Republiki Sloveniji je imelo več kot 176.000 tujcev veljavno dovoljenje za prebivanje ali potrdilo o prijavi prebivanja. Od tega je imelo 148.000 državljanov tretjih držav veljavna dovoljenja za prebivanje ter 28.000 veljavna potrdila o prijavi prebivanja državljanov Evropskega gospodarskega prostora (EGP) in Švicarske konfederacije (Švica). Od 148.014 veljavnih dovoljenj državljanov tretjih držav je bilo veljavnih 83.542 dovoljenj za stalno prebivanje in 64.472 dovoljenj za začasno prebivanje, med državljani EGP in Švice pa jih je 11.755 imelo veljavna potrdila o prijavi stalnega prebivanja in 16.274 potrdila o prijavi prebivanja. Med imetniki veljavnih dovoljenj za stalno prebivanje je bilo 6.541 družinskih članov slovenskih državljanov in 919 družinskih članov državljanov EGP. Med veljavnimi dovoljenji za začasno prebivanja je bilo največ enotnih veljavnih dovoljenj za prebivanje in delo, sledijo združitev družine ter študij. Največ imetnikov dovoljenja za prebivanje, stalnega in začasnega, je bilo med državljani Bosne in Hercegovine, sledijo državljani Kosova in Srbije. V okviru EGP so imeli največ dovoljenj za prebivanje oziroma potrdil o prijavi prebivanja v Republiki Sloveniji poleg državljanov Republike Hrvaške tudi državljani Bolgarije in Italiji.

Prebivalstvo Slovenije se v zadnjih letih ne zmanjšuje, kot je trend v drugih državah nekdanje Jugoslavije. Podatki pa imajo tudi drugo plat. Med slovenskimi državljani je trend preseljevanja trenutno negativen. Pred letom 2012 ta trend ni bil pretirano zaskrbljujoč, saj je razlika znašala večinoma do 1.000 ali 2.000 prebivalcev. Leta 2012 pa je ta pojav postal problematičen, izselilo se je več kot 8 000 ljudi.

Trend se je nadeljeval tudi v naslednjih letih. V letih 2012–2017 se je tako iz Slovenije izselilo 51.563 državljanov, nazaj pa se jih je preselilo 16.651. Običajno gre za posameznike v najboljših delovnih letih, pri čemer pa njihova izobrazba po statističnih podatkih ne izstopa veliko v primerjavi s tistimi, ki ostajajo.

Prebivalstvo Slovenije se je v tem času neto povečalo, predvsem na račun priseljevanja tujcev. Slednji pa se iz Slovenije ne izseljujejo v najboljših delovnih letih, kot to velja v prvem primeru, ampak mnogo kasneje, ko izpolnijo pogoje za upokožitev. (Publikacije, 2019)

10.2 Integracija tujcev

Osnovo za politiko integracije tujcev v družbo so države članice Evropske unije postavile v okviru skupnih temeljnih načel, ki poudarjajo, da je vključevanje dinamičen dvosmeren proces. Za uspešno vključevanje priseljencev v družbo države gostiteljice je pomembno medsebojno prilagajanje. Uspešno vključevanje v družbo ni samo odgovornost priseljencev, ampak se mora prilagoditi tudi družba sama. Družba jih mora spodbujati, jim olajšati vključevanje v izobraževalne in delovne procese ter omogočati njihovo udeležbo v političnem in medijskem prostoru. Programi vključevanja državljanov tretjih držav, ki živijo in delajo v državah Evropske unije, v zadnjih letih pridobivajo čedalje večji pomen. Cilji politike vključevanja v Evropski uniji temeljijo na načelih in vrednotah enakopravnosti, svobode in vzajemnega sodelovanja.

Za uspešno vključevanje je pomembno, da se priseljencem omogoči pridobitev osnovnega znanja jezika, zgodovine in institucij države gostiteljice ter omogoči pridobitev informacij o pravicah in dolžnostih, delu in življenju.

Za namen integracije tujcev v slovensko družbo Ministrstvo za notranje zadeve s pomočjo Evropskega sklada za vključevanje državljanov tretjih držav financira program učenja slovenskega jezika, v katerega so vključene vsebine seznanjanja s slovensko zgodovino, kulturo in ustavno ureditvijo. Program se imenuje Začetna integracija priseljencev in brezplačno prvo opravljanje izpita iz slovenskega jezika na osnovni ravni.

Brezplačni program Začetna integracija priseljencev se izvaja v obliki 180, 120 in 60 urnega tečaja. Do katerega programa so državljani tretjih držav upravičeni, je odvisno od tega, koliko časa že prebivajo v Republiki Sloveniji in katere vrste dovoljenja za prebivanje imajo izdano. (Republika Slovenija informacije za tujce, 2019)

10.3 Tujci v Avstriji

V Avstriji je v začetku leta 2019 delež tujcev v celotnem prebivalstvu znašal 16,2 % in dosegel novo višino. To je približno 1,4 milijona ljudi. Nemci so postali največja tuja skupina prebivalstva, sledili so ji Srbi in Turki. Število tujcev se je v preteklih letih nenehno povečevalo, zlasti v okviru priseljevanja beguncev leta 2015.

V Avstriji delijo tujce na enak način kot v Sloveniji v dve skupini: v državljane članic Evropske unije in državljane tretjih držav.

Novembra 2015 so strokovnjaki sodelovali z Zveznim ministrstvom za Evropo, integracijo in zunanje zadeve pri pripravi celovitega načrta za vključevanje ciljne skupine. To je bilo odobreno na seji Sveta ministrov 26. januarja 2016 in se zato šteje za temeljni dokument Zvezne Republike Avstrije na tem področju. Vključuje ukrepe na vseh področjih življenja.

Avstrijska državna strategija vključevanja je od začetka leta 2016 opredeljena z načrtom integracije s 50 točkami. Gre za t. i. »50-točkovni načrt« vključevanja oseb, ki imajo pravico do azila in tistih, ki imajo pravico do subsidiarne zaščite v Avstriji, katerega cilj je čim hitrejše vključevanje. Pri tem so osrednega pomena učenje jezika, vstop na trg dela in širjenje vrednot. (Statista, 2019)

Tako kot v Sloveniji, so tudi v Avstriji tečajji nemškega jezika za priseljence brezplačni. V tečaje se priseljenci razvrščajo glede na znanje nemškega jezika.

Pri intergraciji v družbo je pomembno predvsem to, da so se priseljenci pripravljani »izboriti« svoje mesto v družbi. Kot vemo, je vsak začetek težak in se občutki strahu in negotovosti pojavijo tudi v primeru, ko se selitve neizmerno veselimo in se zavedamo, da nas čakajo boljši pogoji za življenje.

11 DRŽAVLJANSTVO

11.1 Pridobivanje državljanstva v Sloveniji

V Sloveniji velja načelo krvne zveze, kar pomeni, da otrok pridobi državljanstvo ob rojstvu in prevzame državljanstvo po starših ne glede na kraj rojstva. Novorojenci pridobijo državljanstvo Republike Slovenije, če je vsaj eden od staršev slovenski državljan.

Posameznik lahko slovensko državljanstvo pridobi tudi z naturalizacijo, če v predpisanem časovnem obdobju dejansko in neprekinjeno živi v Republiki Sloveniji,

ali prek izredne naturalizacije, s katero omogočamo pridobitev slovenskega državljanstva pod lažjimi pogoji, kadar to lahko koristi tudi državi (obstajajo utemeljeni znanstveni, gospodarski, kulturni, nacionalni ali podobni razlogi).

V Sloveniji veljajo trije načini pridobitve državljanstva po rodu: avtomatično, pridobitev slovenskega državljanstva s prigrasitvijo in s posvojitvijo.

Ob rojstvu otrok avtomatično pridobi slovensko državljanstvo:

- če sta ob njegovem rojstvu oče in mati državljana Republike Slovenije;
- če je ob njegovem rojstvu eden od staršev državljan Republike Slovenije, otrok pa je rojen v Sloveniji;
- če je ob njegovem rojstvu eden od staršev državljan Republike Slovenije, drugi pa je neznan ali je neznanega državljanstva ali je brez njega, otrok pa rojen v tujini.

Če je otrok rojen v Sloveniji, evidentiranje državljanstva izvedemo po uradni dolžnosti. Če je otrok rojen v tujini, evidentiranje državljanstva izvedemo po uradni dolžnosti samo v primeru, če je z državo otrokovega rojstva sklenjen dogovor o medsebojnem obveščanju o rojstvih državljanov druge države pogodbenice na njenem ozemlju. Če take konvencije ni oziroma je država ne izvaja, državljanstvo otroka evidentiramo na zahtevo staršev. Rok za vložitev take zahteve ni določen.

1) Pridobivanje državljanstva s prigrasitvijo

Če je otrok rojen v tujini in je ob tem samo eden od staršev državljan Republike Slovenije, drugi pa tuj državljan, lahko pridobi državljanstvo Republike Slovenije le, če ga starši prigrasijo v slovensko državljanstvo. Starši morajo otroka prigrasiti v slovensko državljanstvo do njegovega dopolnjenega 18. leta starosti.

Če je posameznik že polnoleten in rojen v tujini, pa je bil ob tem samo eden od staršev državljan Republike Slovenije, drugi pa tuj državljan in ga starši do 18. leta niso prigrasili v slovensko državljanstvo, lahko pridobi državljanstvo Republike Slovenije, če do izpolnjenega 36. leta poda izjavo, da se priglaja kot državljan Republike Slovenije.

Izjavo o prigrasitvi otroka ali polnoletne osebe se poda pri diplomatsko konzularnem predstavništvu Republike Slovenije v tujini, upravni enoti ali Ministrstvu za notranje zadeve.

2) Pridobivanje državljanstva z naturalizacijo

Slovensko državljanstvo lahko posameznik pridobi z naturalizacijo, pri čemer mora izpolnjevati pogoj dejanskega in neprekinjenega življenja v Republiki Sloveniji v določenem časovnem obdobju in ostale zakonsko določene pogoje, če:

- najmanj deset let živi v Sloveniji, od tega neprekinjeno zadnjih pet let pred vložitvijo prošnje;
- je že najmanj tri leta poročen s slovenskim državljanom in dejansko živi v Sloveniji neprekinjeno vsaj šest mesecev pred vložitvijo prošnje;
- je izgubil slovensko državljanstvo na podlagi odpusta ali odreka in dejansko živi v Sloveniji neprekinjeno vsaj šest mesecev pred vložitvijo prošnje;
- je slovenski izseljenec ali njegov potomec do četrtega kolena v ravni črti in dejansko živi v Sloveniji vsaj eno leto pred vložitvijo prošnje;
- je brez državljanstva in kot apatrid dejansko živi v Sloveniji neprekinjeno pet let pred vložitvijo prošnje;
- ima priznan status begunca in dejansko živi v Sloveniji neprekinjeno pet let pred vložitvijo prošnje;
- je v Sloveniji obiskoval in uspešno zaključil najmanj visokošolski študij in dejansko živi v Sloveniji najmanj sedem let, od tega neprekinjeno vsaj eno leto pred vložitvijo prošnje;
- je rojen in dejansko živi v Republiki Sloveniji od rojstva dalje;
- je mladoleten, živi v Sloveniji in starša, ki sta pridobila državljanstvo Republike Sloveniji, zanj vložita zahtevo za pridobitev slovenskega državljanstva.

Obstaja pa tudi možnost postopka izredne naturalizacije, s katero omogočamo pridobitev slovenskega državljanstva, če to prinaša državi koristi na določenem področju družabnega življenja zaradi znanstvenih, gospodarskih, kulturnih, nacionalnih ali podobnih razlogov. Za pridobitev veljajo lažji pogoji, saj mora posameznik dokazati, da v Sloveniji dejansko biva najmanj eno leto in ima urejen status tujca. V tem primeru lahko ohrani dosedanje državljanstvo.

Izjemoma lahko državljanstvo Republike Slovenije posameznik pridobi tudi, če ne izpolnjuje pogoja neprekinjenega enoletnega bivanja v Sloveniji in nima urejenega statusa tujca, če se upošteva njegov izjemen prispevek k razvoju Republike Slovenije in povečanju mednarodnega ugleda oziroma prepoznavnosti Republike Slovenije. Obstoj razlogov za tovrstno pridobitev slovenskega državljanstva na podlagi mnenja pristojnega resornega organa predhodno ugotovi Vlada Republike Slovenije.

Slovenskim izseljencem oziroma potomcem do drugega kolena v ravni vrsti in pripadnikom avtohtone slovenske narodne skupnosti v zamejstvu, ki uveljavljajo korist države iz nacionalnih razlogov, ni treba izpolnjevati pogojev neprekinjenega prebivanja v Sloveniji, zagotovljenih sredstev in poravnanih davčnih obveznosti, če niso zavezanci za plačilo davkov v Republiki Sloveniji.

V postopku morajo izkazati večletno osebno aktivno vez z Republiko Slovenijo in vsaj petletno aktivno delovanje v slovenskih društvih v tujini ali drugih slovenskih izseljenskih, zdomskih ali manjšinskih organizacijah, ali pa da jim je bilo slovenskega državljanstvo ukinjeno zaradi utemeljenih razlogov, in ponovno zaprosijo zanj. Prošnji morajo priložiti priporočila organizacij, ki potrjujejo njihovo aktivno vez z Republiko Slovenijo in dokazila, s katerimi ustrezne organizacije potrjujejo vsaj petletno delovanje. Če je to mogoče, morajo predložiti tudi v tujini izdane uradne listine, iz katerih je razvidna njihova opredelitev za slovensko narodnost. (Republika Slovenija GOV.SI, 2019)

11.2 Kako pridobiti državljanstvo v Avstriji

Avstrijsko državljanstvo je mogoče pridobiti s poreklom ali podelitvijo.

Otroci dobijo državljanstvo ob rojstvu, če je mati avstrijska državljanica. Enako velja, če sta starša poročena in je le oče avstrijski državljan.

Če starša nista poročena in je le oče avstrijski državljan, mati pa je državljanica druge države, otrok dobi državljanstvo po rodu, v tem primeru ima otrok dve državljanstvi. Po avstrijskem zakonu otroku, ko je polnoleten, ni potrebno izbirati državljanstva, razen če druga država zahteva tako odločitev.

- Erwerbe durch Verleihung – pridobitev z oddajo
Za pridobitev avstrijskega državljanstva je potrebno izpolniti splošne zahteve za naturalizacijo in vložiti ustrezno prošnjo.

Nadaljnje zahteve za nagrado so določene s tem, ali je državljanstvo podeljeno na podlagi pravnega zahtevka ali odločitev poda pristojni organ.

Zahteve, ki se morajo izpolniti:

- Vsaj deset let zakonitega in neprekinjenega prebivanja v Avstriji, vključno z najmanj petimi leti dovoljenja za prebivanje. Pri odobritvi državljanstva na podlagi pravnega zahtevka obstajajo odstopanja od te zahteve.
- Priseljenc ne sme imeti kazenske evidence ali postopkov.
- Obvezna navedba stopnje osebnega dohodka in dokazila o finančni stabilnosti. Najmanjši dovoljeni znesek je 1.000 EUR na osebo na mesec. Ta prihodek mora biti stabilen v zadnjih treh letih priseljevanja v Avstrijo. Izjema je v primeru, če si oseba brez lastne krivde ni zmožna zagotoviti finančne stabilnosti (invalidnost, trajna bolezen itd.).
- Tekoče znanje nemškega jezika, osnovno poznavanje demokratičnega reda ter izhajajočih osnovnih načel in zgodovine Avstrije. To znanje je potrebno dokazati s pisnim izpitom, razen v primeru, če je nemščina materni jezik.

- Pozitiven odnos do Republike Avstrije in jamstvo, da ni nevarnosti za javni red in varnost.
- Brez čakalnega postopka odpovedi.
- Brez obstoječe prepovedi prebivanja ali izvršljive odločitve o vrnitvi.
- Brez odločitve o vrnitvi druge države EGP ali Švice.
- Brez izгона v zadnjih dvanajstih mesecih in brez prepovedi vstopa.
- Ni tesnih odnosov z ekstremistično ali teroristično skupino.
- Brez izgube prejšnjega državljanstva.

Dokumente, ki jih je potrebno priložiti, je mogoče določiti le na podlagi znanih osebnih podatkov. Za to se je potrebno obrniti na pristojni oddelek za državljanstvo.

Izvirne dokumente v tujem jeziku je potrebno predložiti skupaj s prevodom, overjenim v Avstriji. Ali bodo overjeni prevodi iz drugih držav priznani, je odvisno od predpisov. Za priznavanje dokumentov bo morda potreben apostil.

Če je izvirne dokumente v tujem jeziku potrebno predložiti skupaj z overjenim prevodom, morajo prevod narediti zapriseženi in pravno overjeni tolmači. Na seznam zapriseženih tolmačov in sodnih overiteljev v Avstriji se lahko vpišejo tudi tolmači iz drugih držav članic EU/EGP.

Vsi moški do petintridesetega leta morajo ob pridobitvi avstrijskega državljanstva opraviti obvezno služenje vojaškega roka, ki traja šest mesecev. (Migration.gv.at, 2019)

12 INTERVJU O IZKUŠNJAH SELITVE V AVSTRIJO

V teoretičnem delu diplomske naloge smo podali vse informacije, ki so ključne pri preselitvi v Avstrijo. Glede na lastne izkušnje lahko povem, da sem se največ zanašala na osebne izkušnje oz. na informacije oseb, ki so ta korak že storile. To je bila najbolj zanesljiva in najlažja pot, ker mi je neznanje nemškega jezika predstavljalo oviro, kljub vsem informacijam, ki so jih ponujale spletne strani. Posledično sem potrebovala nekoga, ki mi je pomagal fizično urediti vse potrebne postopke v uradih. Ob pisanju diplomske naloge sem ugotovila, da se večina birokracije lahko uredi prek spleta, kar bi mi prihranilo veliko časa. Ker me je zanimalo, kako so se ljudje iz moje okolice spopadali z enakimi težavami, sem se odločila, da njihove izkušnje prikažem v obliki intervjuja. Na ta način smo želeli čim bolj subjektivno prikazati izzive in ovire, s katerimi so se vprašanci srečevali, ter njihove izkušnje. Vprašanja smo pripravili glede na lastne izkušnje in ovire. Intervju je namenjen temu, da spoznamo, na kakšen način se priseljenci soočajo s prvimi koraki življenja v Avstriji.

Kateri je bil razlog vaše selitve v Avstrijo?

Oseba A: Za selitev v Avstrijo sem se odločil zaradi poslovne priložnosti, in sicer odprtja in vodenja restavracije.

Oseba B: Razlog za selitev v Avstrijo je bila želja po boljšem zaslužku.

Oseba C: Zaradi otrok, ker menim, da jim bom s tem omogočil boljšo prihodnost.

Oseba D: Ker sem bila že nekaj časa nezadovoljna s službo in ker nisem mogla najti službe, ki bi bila ustrezna za mojo izobrazbo, sem se odločila za selitev v Avstrijo.

Oseba E: Razlog moje selitve je družina, ki že nekaj časa živi v Avstriji, in želja po novem okolju.

Oseba F: V Avstrijo sem se preselila, ker si je moj partner zelo želel zapustiti Slovenijo. Kar nekaj časa sva se odločala, katero mesto si bova izbrala za svoj novi dom. Odločila sva se za Villach in ne obžalujeva.

Oseba G: V Avstriji sem delal kot sezonski delavec in sem se med sezonami vedno vračal v Slovenijo. Ko sem spoznal svojo sedanjo ženo, ki je v Avstriji opravljala sezonsko delo kot jaz, sva se odločila, da se preseliva v Avstrijo.

Kje ste pridobili oziroma našli največ informacij, kako urediti vse, kar je povezano s selitvijo?

Oseba A: Pri tem mi je pomagal računovodja, katerega sem izbral za svoje novo podjetje. Z njim sem bil v kontaktu še pred prihodom v Avstrijo in me je usmerjal. Imel sem srečo, da je znal slovensko, ker sam nemščine še nisem obvladal.

Oseba B: Pomoč mi je ponudila prijateljica, ki že deset let živi v Avstriji.

Oseba C: S tem nisem imel težav, ker mi nemščina ni predstavljala problema in sem vse lahko uredil sam. Imel pa sem tudi srečo, da je veliko mojih prijateljev že preseljenih v Avstrijo in so me usmerjali, kaj moram urediti.

Oseba D: Pri vsem mi je pomagal brat, ki že nekaj časa živi v Avstriji.

Oseba E: Ker sem že upokojena in ne znam uporabljati računalnika, sta mi moja otroka ponudila pomoč in vse uredila.

Oseba F: Veliko informacij sva našla na internetu. Pomagali so nama tudi znanci, ki jih imava v Avstriji kar veliko.

Oseba G: Pomoči nisem potreboval, ker sem nemški jezik govoril tekoče.

Kako ste se lotili iskanja stanovanja v Avstriji?

Oseba A: V sklopu restavracije sem dobil tudi stanovanje, tako da teh težav nisem imel. Po treh letih življenja v Avstriji sem zgradil hišo.

Oseba B: Z družino smo si želeli, da bi lahko dobili v najem občinsko stanovanje, toda zaradi predolge čakalne vrste smo si našli stanovanje na internetni strani Willhaben.

Oseba C: Stanovanje sem si našel s pomočjo internetne strani Willhaben.

Oseba D: Stanovanje mi je priskrbel brat.

Oseba E: Preselila sem se k sinu in njegovi družini.

Oseba F: Kontaktirala sva občinske nepremičninske agencije, ker sva si želela občinsko stanovanje.

Oseba G: Moje prvo stanovanje je bilo občinsko, po oddani vlogi sem stanovanje dobil v času enega meseca.

Kje je po vašem mnenju nakup oziroma najem stanovanja ali hiše cenejši, v Sloveniji ali Avstriji?

Oseba A: V Avstriji.

Oseba B: V Avstriji.

Oseba C: V Avstriji.

Oseba D: V Sloveniji.

Oseba E: V Sloveniji.

Oseba F: Po mojem mnenju ni velike razlike.

Oseba G: V Avstriji.

Koliko časa ste potrebovali, da ste našli službo?

Oseba A: Kot sem že navedel, sem od prvega dne preselitve samostojni podjetnik.

Oseba B: Ko sem hčerko vpisala v dvojezični vrtec, sem videla oglas, da potrebujejo čistilko. Prijavila sem se in službo tudi dobila.

Oseba C: Ker imam v Sloveniji zelo dobro službo, sem tam še vedno zaposlen. O menjavi službe ne razmišljam. Kot sem že povedal, sem ta korak v največji meri naredil zaradi otrok.

Oseba D: Službe še nisem našla, ker sem se preselila ravno pred začetkom korona pandemije.

Oseba E: Službe ne iščem.

Oseba F: Službo sem si iskala že pred selitvijo in sem jo našla zelo hitro, ker sem bila pripravljena sprejeti katero koli delo. Zaposlila sem se kot sobarica v mestnem hotelu.

Oseba G: Tudi po preselitvi v Avstrijo sem nadeljeval s sezonskim delom, kar pomeni, da sem imel službo, še preden sem si uredil stalno prebivališče v Avstriji.

Ste imeli pred prihodom v Avstrijo predznanje jezika?

Oseba A: Imel sem osnovno znanje nemškega jezika.

Oseba B: Ne.

Oseba C: Da.

Oseba D: Ne.

Oseba E: Ne.

Oseba F: Imela sem malo predznanja, ker sem se nemščino učila v srednji šoli.

Oseba G: Imel sem osnovno znanje jezika.

Ali vam je neznanje jezika povzročalo težave v službi?

Oseba A: Kot lastniku restavracije mi je neznanje jezika res povzročalo težave, ker z domačini nisem mogel veliko komunicirati. Komunikacija je bila na osnovnem nivoju. Kljub temu so se vedno vračali, ker so cenili moj trud in prizadevanje po boljšem znanju.

Oseba B: Ker delam v dvojezičnem vrtcu, kjer za komunikacijo uporabljajo slovenščino, ne potrebujem znanje nemškega jezika.

Oseba C: (Dela v Sloveniji.)

Oseba D: Upam, da mi ne bo povzročalo preveč težav.

Oseba E: /

Oseba F: Kot sobarica nisem veliko komunicirala z gosti. Glede navodil za delo so mi pomagale sodelavke, ki so bile prav tako iz Slovenije in so bolje znale nemško kot jaz.

Oseba G: Sezonski delavci v Avstriji so večinoma tujci, kar pomeni, da so gosti navajeni slabega znanja nemškega jezika, tako da nisem imel nikakršnih težav.

Bi lahko primerjali Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje in AMS (Service für Arbeitsuchende)? Kje so po vašem mnenju pripravljene ponuditi več pomoči pri iskanju zaposlitve?

Oseba A: Pomoči še nisem potreboval, zato na to vprašanje ne morem podati odgovora.

Oseba B: Izkušenj z Amsom nimam.

Oseba C: Na srečo ne, ker imam stalno službo že dvajset let.

Oseba D: Z avstrijskim AMS nimam izkušenj, zato na vprašanje ne morem odgovoriti.

Oseba E: /

Oseba F: Definitivno ne. V Avstriji se zavzamejo veliko bolj kot v Sloveniji in če se zgodi, da službe ne dobiš takoj, je nadomestilo veliko višje kot v Sloveniji.

Oseba G: Zavodov ne morem primerjati, ker nikoli nisem bil brez službe niti v Sloveniji niti v Avstriji.

Ste imeli težave s pridobitvijo mesta v jaslih, vrtcih ali šolah? (za vse, ki imajo otroke)

Oseba A: Ob prihoda sem otroka vpisal v jasli in smo prosto mesto dobili brez težav.

Oseba B: Težav nismo imeli, ker živimo v vasi, kjer ni veliko otrok.

Oseba C: Ob prijavi v vrtec so nas po enem mesecu obvestili, da smo dobili mesto v skupini.

Oseba D: Nimam otrok.

Oseba E: /

Oseba F: Nimam otrok.

Oseba G: Ne.

Ali menite, da so Avstrijci kot domačini pripravljene sprejeti tujce in živeti z njimi?

Oseba A: Vsekakor.

Oseba B: Da.

Oseba C: Menim, da so zelo gostoljubni in pripravljene pomagati. Ker mi jezik ne predstavlja težav, sem spletel tudi veliko poznanstev z domačini.

Oseba D: Moji vtisi so zelo pozitivni in upam, da tako tudi ostane.

Oseba E: Ker imam psa, se veliko sprehajam in srečujem veliko ljudi. Zelo mi je všeč, da me mimoidoči lepo pozdravijo ali pa mi namenijo nasmeh.

Oseba F: Odvisno. Nekateri da, spret drugi ne.

Oseba G: Da.

Ali bi se ponovno odločili za ta korak? Menite, da ste se pravilno odločili?

Oseba A: Da.

Oseba B: Seveda mi ni žal, ker je v Avstriji za mlade družine veliko boljše poskrbljeno.

Oseba C: V tem trenutku sem zelo zadovoljen in upam, da mi bosta tudi otroka nekoč hvaležna, ker sem se za ta korak v največji meri odločil ravno zaradi njiju.

Oseba D: Da, sem zadovoljna in mi je žal, da nisem zbrala pogum in tega storila že prej.

Oseba E: Ni mi žal, zelo sem vesela, da imam možnost spremembe okolja, v Slovenijo pa se bom vedno rada vračala.

Oseba F: V Slovenijo se ne bi vrnila, ker sva si s partnerjem življenje tukaj lepo uredila. Ne vem pa, če bi ta korak storila ponovno, ker je pot vse prej kot enostavna.

Oseba G: Te odločitve ne obžalujem in bi ponovno storil enako.

Intervju smo opravili s sedmimi vprašanci. Za razlog selitve je večina navedla željo po boljšem zaskužku in boljši prihodnosti. Iz danih odgovorov lahko razberemo, da se je večina glede na neznanje jezika odločila za pomoč nekoga, ki je ta korak že storil, z izjemo ene osebe, ki je vse uredila sama, ker je imela znanje jezika. Stanovanjski problem so rešili s pomočjo občinskih nepremičninskih agencij, internetne strani Willhaben ali pa so imeli stanovanje že preskrbljeno s strani družine. Skoraj vsi menijo, da je najem oziroma nakup nepremičnine v Avstriji cenejši. Službe trije vprašani niso iskali, ostali niso imeli težav in so imeli delovno mesto že pred prihodom v Avstrijo. Neznanje jezika ni ovira, da priseljenci ne bi našli službe, ker je veliko delovnih mest, za katere znanje nemškega jezika ni pogoj. Glede primerjave Zavoda za zaposlovanje Slovenije in AMS nismo dobili veliko informacij, saj se niso posluževali njihovih uslug, ker ni bilo potrebe po tem. Le ena oseba, ki ima izkušnje v obeh državah, meni, da je v Avstriji za brezposelne osebe bolje poskrbljeno. Starši majhnih otrok niso imeli težav s pridobitvijo prostega mesta v jaslih ali vrtcih. Vsi vprašani se v Avstriji počutijo sprejete s strani domačinov in jim ni žal, da so se odločili za ta korak.

Na vprašanja, ki sem jih postavila svojim znancem, bom odgovorila tudi sama in opisala svojo izkušnjo. Razlog moje selitve v Avstrijo je bil osebne narave. Službo sem si našla že pred prihodom v Avstrijo in ker sem se odločila za sezonsko delo v hotelu, sem imela v sklopu pogodbe možnost bivanja v hotelu. S tem sem imela rešen stanovanjski problem. Glede urejanja upravnih zadev so mi pomoč ponudili sodelavci, ki so že dlje časa živeli v Avstriji, za pomoč sem jih prosila zaradi neznanja jezika. Neznanje nemškega jezika mi v službi ni povzročalo težav, ker sem imela malo kontaktov z gosti, v komunikaciji z nadrejenimi so mi pomagali ostali zaposleni, ker jih je bilo veliko iz Slovenije. Izkušnje z AMS so bile zame zelo pozitivne, ker so mi ponudili obiskovanje tečaja nemščine in zagotovljen mesečni dohodek ves čas trajanja tečaja. Službe po opravljenem tečaju nisem iskala, ker sem bila že v visoki nosečnosti. Pred koncem porodniškega dopusta sem otroka prijavila v jasli in dobila mesto v skupini v roku enega meseca. Po štirih letih življenja v Avstriji lahko povem, da sem s svojo odločitvijo zadovoljna kljub določenim težjim fazam, ki jih prinese menjava življenjskega okolja.

ZAKLJUČEK

V diplomski nalogi smo primerjali postopek preselitve med Slovenijo in Avstrijo in prišli do ugotovitve, da so razlike majhne. V obeh državah velja, da ima vsak posameznik lahko le eno stalno prebivališče, ki ga je v Sloveniji potrebno prijaviti osem dni, v Avstriji pa tri dni od naselitve. Prijavo lahko uredimo osebno na upravni enoti; v Sloveniji je prijavo možno urediti tudi prek e-uprave, v Avstriji pa prijavo lahko pošljemo po pošti. Prijavo stalnega prebivališča otroku lahko uredi eden od staršev oziroma skrbnikov s soglasjem drugega, postopek je v obeh državah enak in prav tako dokumenti, ki jih je potrebno predložiti. V primeru, da prijave ne uredimo, znaša globa v Sloveniji od 200 do 600 evrov, v Avstriji pa 726 evrov.

Menjava osebnih dokumentov je v obeh državah nujna v primeru, če sprememb ni možno vnesti.

Prav tako je potrebno poskrbeti za ureditev statusa (rezident, nerezident), ker je v primeru, da rezidenstva ne odjavimo, davek potrebno plačati v obeh državah.

Odjava zdravstvenega zavarovanja se v vseh evropskih državah opravi z obrazcem E104, ki je dostopen na internetu.

Jasli in vrtci delujejo po enakem sistemu glede vpisa, števila otrok in vzgojiteljic, razlika je v ceni. V Avstriji je mesečni strošek za vsakega otroka enak, medtem ko se v Sloveniji znesek določa na podlagi lestvice, ki starše razvršča v določeni razred glede na dohodek. Razlike nastanejo tudi glede višine otroških dodatkov – v Sloveniji so odvisne od dohodkov staršev, medtem ko v Avstriji vsak otrok prejme enak znesek neodvisno od višine dohodkov.

Za vse, ki razmišljajo o naraščaju, je pomemben tudi podatek, da je v Sloveniji trajanje porodniškega dopusta eno leto, v Avstriji pa največ dve leti. Poleg tega se v Avstriji starša lahko v času porodniške trikrat zamenjata.

Socialno pomoč prejemajo v obeh državah tisti, ki ne morejo zadovoljiti osnovnih življenjskih potreb. Višina pomoči je odvisna od več dejavnikov (starost, bolezen, skupno gospodinjstvo itd.).

Za integracijo tujcev je v obeh državah poskrbljeno, ker so članice Evropske unije v okviru skupnih temeljnih načel enotne, da je vključevanje v družbo dvosmerni proces. Lažja integracija je omogočena tudi s ponudbo tečajev, ki so tujcem v obeh državah na voljo v brezplačni izvedbi.

Po določenih letih prebivanja in z doseganjem določenih pogojev, lahko tako v eni kot v drugi državi priseljensec pridobi državljanstvo.

Z odgovori vprašanih in glede na lastne izkušnje lahko zaključimo, da smo zbrali vse potrebne informacije, ki lahko selitev iz Slovenije v Avstrijo.

13 LITERATURA IN VIRI

AMS. (6. december 2019). Pridobljeno iz Notstandhilfe:
<https://www.ams.at/arbeitsuchende/arbeitslos-was-tun/geld-vom-ams/notstandshilfe>

auslander.at. (29. september 2019). Pridobljeno iz Anmeldung eines neuen Wohnsitzes: <https://www.auslander.at/anmeldung-eines-neuen-wohnsitzes>

Bundeskanzleramt. (6. novemeber 2019). Pridobljeno iz Bundesministerin fur Frauen, Familien und Jugend: <https://www.frauen-familien-jugend.bka.gv.at/dam/bmfj/KBG-Rechner/index.html#willkommen>

Data. (29. september 2019). Pridobljeno iz Prijava stalnega prebivališča-če nimate urejeno, vas lahko doleti plačilo globe: <https://data.si/blog/prijava-stalnega-prebivalisca/>

Dobro zavarovani. (20. oktober 2019). Pridobljeno iz socialna varnost v Avstriji: <https://www.sozialversicherung.at/cdscontent/load?contentid=10008.555127&version=1391176457>

Kladnik, D. (2001). *Geografija*. Tržič: Učila International, d.o.o.

migration.gv.at. (27. september 2019). Pridobljeno iz Service: <https://www.migration.gv.at/de/fragen-antworten/>

Migrtion.gv.at. (28. december 2019). Pridobljeno iz Staatsbürgerschaft: <https://www.migration.gv.at/de/leben-und-arbeiten-in-oesterreich/rahmenbedingungen-der-integration/staatsbuergerschaft/>

oesteereich.gv.at. (15. september 2019). Pridobljeno iz Anmeldung eines neuen Hauptwohnsitzes oder "Nebenwohnsitzes": https://www.oesterreich.gv.at/themen/dokumente_und_recht/an__abmeldung_des_wohnsitzes/Seite.1180200.html

oesterreich.gv.at. (5. september 2019). Pridobljeno iz Anmeldung eines neuen Hauptwohnsitzes oder "Nebenwohnsitzes": https://www.oesterreich.gv.at/themen/dokumente_und_recht/an__abmeldung_des_wohnsitzes/Seite.1180200.html

oesterreich.gv.at. (15. september 2019). Pridobljeno iz Anmeldung eines neuen Hauptwohnsitzes oder "Nebenwohnsitzes":

https://www.oesterreich.gv.at/themen/dokumente_und_recht/an__abmeldung_des_wohnsitzes/Seite.1180200.html

oesterreich.gv.at. (27. september 2019). Pridobljeno iz Visumkategorien:

https://www.oesterreich.gv.at/themen/leben_in_oesterreich/visum_fuer_oesterreich/Seite.3550020.html

oesterreich.gv.at. (3. oktober 2019). Pridobljeno iz Ausstellung eines Personalausweises-Auslandsosterreicher:

https://www.oesterreich.gv.at/themen/leben_in_oesterreich/auslandsoesterreicher/4/Seite.480901.html

oesterreich.gv.at. (30. oktober 2019). Pridobljeno iz Kindergarten:

https://www.oesterreich.gv.at/themen/familie_und_partnerschaft/kinderbetreuung/2/Seite.370130.htm

oesterreich.gv.at. (3. novemeber 2019). Pridobljeno iz Hohe der Familienbeihilfe:

https://www.oesterreich.gv.at/themen/familie_und_partnerschaft/geburt/3/2/2/Seite.080714.html

Pravno informacijski sistem. (30. oktober 2019). Pridobljeno iz Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o vrtcih (ZVrt-B):

<http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO3672>

Pravno informacijski sistemi. (3. oktober 2019). Pridobljeno iz Zakon o osebni

izkaznici: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5758>

Prosta enciklopedija. (3. november 2019). Pridobljeno iz Porodniški dopust:

https://sl.wikipedia.org/wiki/Porodni%C5%A1ki_dopust

Publikacije. (15. december 2019). Pridobljeno iz Tujci v Sloveniji:

<http://emm.si/migracije-in-slovenija/tujci-v-sloveniji/>

recar. (6. oktober 2019). Pridobljeno iz Popolni vodič za uvoz avtomobila iz Nemčije:

<https://www.recar.si/zmorem-sam/uvoz-avtomobila>

Republika Sloveija GOV.si. (16. september 2019). Pridobljeno iz Prebivališče:

<https://www.gov.si/teme/prebivalisce>

Republika Slovenija. (15. oktober 2019). Pridobljeno iz Finančna Uprava:

https://www.fu.gov.si/zivljenjski_dogodki_prebivalci/selim_se_v_tujino/

Republika Slovenija e-uprava. (7. september 2019). Pridobljeno iz Vloga za prijavo stalnega prebivališča za mladoletno ali drugo osebo: <https://e-uprava.gov.si/podrocja/vloge/vloga.html?id=1154>

Republika Slovenija eUPRAVA. (20. oktober 2019). Pridobljeno iz Vključitev v obvezno zdravstveno zavarovanje: <https://e-uprava.gov.si/podrocja/sociala-zdravje-smrt/zdravje/sociala-zdravstveno.html>

Republika Slovenija eUPRAVA. (16. november 2019). Pridobljeno iz Denarna socialna pomoč: <https://e-uprava.gov.si/podrocja/sociala-zdravje-smrt/socialne-pomoci/denarna-socialna-pomoc.html>

Republika Slovenija GOV.si. (5. september 2019). Pridobljeno iz Prebivališče: <https://www.gov.si teme/prebivalisce>

Republika Slovenija GOV.SI. (5. september 2019). Pridobljeno iz Prebivališče: <https://www.gov.si teme/prebivalisce>

Republika Slovenija GOV.SI. (27. september 2019). Pridobljeno iz Vstop in prebivanje: <https://www.gov.si teme/vstop-in-prebivanje/>

Republika Slovenija GOV.SI. (3. november 2019). Pridobljeno iz Otroški dodatek: <https://www.gov.si teme/otroski-dodatek/>

Republika Slovenija GOV.SI. (3. novemeber 2019). Pridobljeno iz Otroški dodatek: <https://www.gov.si teme/otroski-dodatek/>

Republika Slovenija GOV.SI. (26. december 2019). Pridobljeno iz Državljanstvo: <https://de.statista.com/themen/4706/auslaender-und-migration-in-oesterreich/>

Republika Slovenija informacije za tujce. (18. december 2019). Pridobljeno iz Informacije za tujce: <https://infotujci.si/vkljucevanje-v-slovensko-druzbo/brezplacni-tecaji-slovenskega-jezika/>

Statista. (16. december 2019). Pridobljeno iz Statistike zu Auslender und Migration in osterreich: <https://de.statista.com/themen/4706/auslaender-und-migration-in-oesterreich/>

Tvoja Evropa Evropska Unija. (5. oktober 2019). Pridobljeno iz Zamenjava in priznavanje vozniškega dovoljenja v EU: https://europa.eu/youreurope/citizens/vehicles/driving-licence/driving-licence-exchange-recognition/index_sl.htm

Uradni list. (3. oktober 2019). Pridobljeno iz Glasilo uradni list RS:
<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2011-01-1375?sop=2011-01-1375>